

Sve se je na ovim prostorima mjenjalo, dolazilo - odlazilo, osim inflacije. Ona je bila – i ostala!? - bitan čimbenik naših sudbina. Mjenjao se je intenzitet inflacije, ali je ona usprkos svemu i svima ostala uporna i nezaobilazna činjenica. Gledano povijesno sve su se zemlje, kad – tad, koristile „blagodatima“ inflacije.

Mađarski ekonomist Janos Kornai ustvrdio je da socijalističke zemlje mogu funkcionirati samo u mekom budžetskom ograničenju, inflaciji. Bio je u pravu zbog najmanje dva razloga. Prvi je tradicionalno podilaženje stanovnicima od strane totalitarnih režima (veća opća i zajednička potrošnja – na sve misli Veliki Otac), a drugi visoke stope investiranja bez obzira na visinu povrata investiranog kapitala. Tako su socijalističke zemlje, s jedne strane, snažno investirale i, s druge strane, baštinile daleko manje blagostanja nego što je to željela nametnuta im vlast. Tadašnja Jugoslavija bolovala je od mnogih tzv. socijalističkih bolesti kojima je pridodala i svoje specifične bolesti koje su nastajale temeljem tzv. samoupravnog sustava. Ono što je u drugim tzv. socijalističkim zemljama uglavnom izostalo u Jugoslaviji je nakon 65. doživio pravi boom. Naime, tadašnja se je liberalizacija svodila na izvoz radne snage. Izvoz radne snage omogućio je, putem doznaka, dodatno povećanje standarda građana. Ni to nije pomoglo da se riješimo inflacije. Nakon 1977. godine zbog nemogućnosti prilagodbe tadašnje privredne strukture rastu cijena energenata i hrane nastupila je kriza koja je trajala do raspada zemlje.

4. listopada 1993. godine donosi se Stabilizacijski program i tečaj postaje, do danas ostaje, temeljno sidro i cilj svih vlada. 30. svibnja, na današnji dan, 1994. godine hrvatski dinar je zamjenjen kunom koja je do dana današnjeg vezana za euro.

Stabilnost kune plaćena je vrlo velikom cijenom sa neizvjesnim konačnim rezultatom.

Smanjenje proizvodnje, povećanje nezaposlenosti, eksplozija umirovljenika, ogroman – neodrživ – inozemni dug, rasprodaja društvenog, potom državnog, vlasništva cijena je stabilnog tečaja kune.

Nizvjesnost stabilnog tečaja nije nas nikad napustila. Građani su usprkos znatnim naporima vlasti ostali skloni njemačkoj marci, potom euru, kako bi sačuvali vrijednost svoje imovine. Ni zakonodavac, Sabor, nije se libio da, putem zakona, poveća sumlju u stabilnost kune. Tzv. valutna klauzula u bivšoj državi nije bila zakonom dopuštena u Hrvatskoj joj je zakonom dato pravo građanstva. Podatak da je u strukturi monetarnog volumena inozemna valuta, poglavito euro, u najboljim vremenima iznosila „svega“ 60% (2007.) a da danas kada se neizvjesnost izlaska iz krize povećava ona iznosi preko 80% govori sam za sebe.

Grčka koja je ovih dana u centru svjetskih financijskih interesa morat će zbog svoje nerazborite politike i ulaska u eurozonu platiti veliku cijenu. Nije nerealno reći da će cijena biti daleko veća nego što je to početkom ovog tisućljeća platila Argentina.

Hrvatska koja formalno nema euro kao svoju valutu nalazi se u jedanko teškoj, po mome mišljenju težoj, situaciji. MMF je pred nekoliko dana jasno rekao što misli o stanju hrvatskog gospodarstva. I tome je dodao kako smatra da visina obveznih rezervi (više od 20% iznosa inozemnog duga – sic!) nije dostatna. Pri tome je svjetski policajac vjerojatno mislio na potrebu reprogramiranja duga u ovoj godini u iznosu od 18 milijardi € što bi moglo značajno povećati cijenu inozemnog duga. Kad bi stanje ostalo kao što je danas moramo biti svjesni da nam je potrebno gotovo 3 milijardi € godišnje da uredno servisiramo inozemni dug. Ovo valja pridodati i dividende inozemnim investitorima i domaću deviznu štednju koja, imajući u vidu hrvatske propise, jest inozemni dug.

Kunu je nužno održati stabilnom koliko je god to moguće. Vjerojatno to neće biti moguće na dugi rok. Zato moramo raspoloživo vrijeme iskoristiti kako bi poduzeli sve potrebne aktivnosti

kojima bi dinamizirali gospodarsku aktivnost i tako smanjili pritisak na tečaj kune. Prvi je korak dramatično smanjenje udjela države u BDP-u; drugi - napuštanje filozofije potrošačkog društva i prihvaćanje proizvodne orijentacije hrvatskog gospodarstva. Da nemamo bogom dani položaj na Jadranskom moru stvari bi bile znatno, znatno gore.